

SOKFÉLE.

6. Szám. Béts. Januárius 18 - dikán. 1833

Emlékeztető Jegyzetek.

Januárius.

15. Jan. — 1797. Alvintzi két Vumser huszár osztállyal erősítve megújítja a' tsatát. Az éhség kényszeríti a' huszárokat, hogy a' Frantziák kenyerét a' magokévá tegyék, meg támadják tehát tüzesen, 's nem siker nélkül a' Frantziákat, de egy óra múlva ki fogynak minden erőből, 's hátrálnak. Joubert győzelemmel végzi a' tegnap kezdett ütközetet.

16. Jan. — 1797. Napoleon el hagyja Rivolit, 's Mantuához siet, hol Provera 6000 gyaloggal 's 500 lovassal le rakja a' fegyvert. 1806 Ferentz Tsászár visszatér Bétsbe az 1805 szerentsétlen háború után, 's le írhatatlan fénnel fogadtatik. Midőn Napoleon halotta, hogy Ferentzet Alattvalói az öröm, a' hívség 's a' szeretet legszebb jelcivel fogadták e' szavakra fakadt: „Milly szerentsés ez a' Fejedelem, a' szerentsétlenség még erősebben kaptsolja hozzá Népét. — A' Párisiak, ha egy nagy veszteség után térnék vissza, engemet azt gondolom másképp fogadnának.“ — Nem volt e' Igaza?

17. Jan. — 1706 szül. Franklin Benjámín Bostonban. — 1814. Schwartzenberg Fő Vezér megérkezik Langresbe az Austriai nagy haddal, mellyel December 21-kén 1815 áltkelt a' Rajnán négy helyen. — 1823. Bétsben a' híres Verner Iró, 's Szónok, a' Római egyházba April 19-kén 1811 lépett ált Romában.

18. Jan. — 1422. Ziska a' Táboriták vezére üzi Zsigmond seeregit, számosabb lovasságát az által gyengíti, hogy magát mindenkor motsárok 's tavak közé veszi. Deutschbrodnál eldöntő ütközetre kél, a' dolog, Zsigmond gyalogsága mindjárt futásnak ered, tsak a' magyar Lovasság hartzol soká Piso Gen. alatt rendkívüli vitézséggel, de mivel a' Táboriták dühöngve újítják meg többször a' hartzot, ez is megfordúl; egy része a' hídon megtolúl, nagyobb része a' befagyott Szaván akar keresztül jutni, de a' jég be törik, 's néhány ezer a' viz hideg mélyiben leli sírját. — 1688. Tsászári Örízet szállja meg Munkáts Várát.

Ö r ö m - K ö n n y e k ,

mellyekkel V. FERDINAND Magyar-Király, 's az Austriai Birodalom' Korona-örökose betses Élete Megtartásáért az Élet-Urának áldozta: Hoványi Ferentz.

Vért szomjazva lebeg Pannon' határain
A' Vének nyomorún szülte kaján halál,
'S vést hordozva sötét karjai közt siet
Béts vig téreit érni el. —

Nem Gunyhók', 's alatsony házak' homályait,
Nem polgár, se nemes Tsarnokokat keres;
Fel-kent élet után nyúlni törekszik Ő
'S már már omlik az áldozat.

'S im Béts a' zajogás-vig örömök laka
Bús; némán kesereg Moldova partjain
A' Sláv; és maga a' lelkes erős Magyar
Hő könnyekre fakadva sir.

Elfojtódva szelid könnyeitől rebeg
A' Természet' örök Attya elébe ma;
Itt egy jámbor öreg, 's ott unokája, fel-
Tartván égre kitsín fejét.

Meg nyílnak rezegő zárai a' sötét
Egyháznak, 's buzogó keblek imái föl
Szállongnak szeretett Attyok az EGY felé,
Ferd'nándért, kegyes Attyokért.

'S im, Óh! Hála az Ég, 's élet Urának! Ő
Meghallgatta szelid Népe könnyörjeit; —
Mert jó Kedves, Atyánk, Édes Uralkodónk
Ismét, Újra körülünkben áll.

Itt áll újra tehát Hunnia Angyala,
Itt száz Nemzet erős Oszlopa-Mindene,

Itt több Milliomok vég bizodalma; Ő
Pannon Védnra Ferdinánd.

Aldozunk ma tehát, 's Hálafohászaink
Vig tömjénjei közt itt leborúlva a'
Szent Természet' örök széke előtt szelid
Érzettel tele zengjük őt:

Élj Felséges Urunk számtalan éveket,
Méltó, 's hű Fia e' Század Urának is,
Honnod, 's hű Magyarid boldog egén soha
Tűnő Tsillagaink gyanánt.

Haládatosság Koszorúja, N. Váradí N. Prépost Fő-
tisztelendő Tágen Nep. János Úrnak.

Tépe' Bihar Vármegyében, Januárius 1-ső napján, 1833.

A' közelebb el-múlt két esztendőknék lefolyta
alatt, többnyire minden Újság Levelekben, számos
példáit láthattuk, azon emberiség javára véghez-vitt
áldozatoknak, mellyekkel a' két Magyar Haza' Nemes
és nagy-Lelkű Férfiai meg-rakták a' Jöltévőség és
egyéb Virtusok Óltárait. Dítsekedett ezekkel a' Haza,
és öröm fogta el szívet minden Jó Hazafinak: midőn
a' Magyar Nemes-lelkűségnek ennyi tanúbizonyságira
függeszthette szemeit.

Ha azoknak, érdemlett dítéreteket meg-adta az
el-múlt két esztendő: méltó, hogy ez az Újj is, szól-
laljon-meg, egygy valóba jeles és derék Férfiúnak
nemes tetteivel; mellyekben Ő Maga tsendesén, és
minden hír keresés nélkül munkálkodott az alatt; míg
másoknak kisebb tselekedeteik közönségesen hir-
leltettek.

Fő-tisztelendő Tágen Nep. János Úr, a' N. Vá-
radí Deák Káptalan Nagy Prépostja ez. A' ki, minek-

utánna ezen fényes Hivatalába bé-állítottatott, és Té-
pének is, mint Nagy Préposti egygyik Jószágának
birtokába, 1830-dik Eszt. September 22-dikén, be-ik-
tatódott; már akkor mindjárt, tiszteletet gerjesztő
méltóságával, szelid nyájas le-ereszkedésével, és em-
ber szerető kegyes beszédjeivel, valamint sokakra ki-
terjesztett hőv adakozásával, mindeneknek szívét sze-
retetét, és bizodalmát meg-nyerte.

Nevelte és erőssítette azt nem sokára az a' törté-
net, melly szerént annak az esztendőnek szűk termése
miatt, sok Tépei lakosoknak még tsak Karátsonyig
való elelmek se lévén; kenyérnek valóért, Hozzá, mint
Kegyes Földes Urokhoz, kérelemmel 50-nél többen
folyamodtak. Az Uraságnak még azon esztendei jöve-
delmei, az egész Káptalannal közösök lévén, még
azt se tudhatta, mi abból az Ötet illető rész. De hogy
ezek tőle vigasztalás nélkül el ne menjenek: kész
pénzben mindeniknek annyi Kőből búzára valót adott,
a' mennyire kiki szükségét jelentette. Pedig, az akkori
környül-állásai szerént rá-néző terhes költségek miatt,
ennek nagyobb részét, a' Maga személyjére fel- vett
költsönből telyesítette; a' nélkül hogy azért leg kis-
sebb interest is kívánt volna.

Történt továbbá, mindjárt az 1831-dik esztendő
elején, hogy Tépe Hellységének ez előtt öt vagy hat
esztendővel volt Bírāja, a' ki egyéberánt jámbor be-
tsületes ember volt, számadásában annyira meg-bukott,
hogy a' miatt a' rajta valója se maradhatott volna. A'
szerentsétlen Bíró, kinek számos neveletlen gyermekei
valának, midön szinte kétségbe esések közt hanyattat-
tának; értésére esik a' Fő tisztelendő Nagy Prépost Úr-
nak. Ki is Magához hivatván; midön meg-értette
szerentsetlenségét, és azt, hogy annak el-terjedett
híre miatt, sohol jóltévőre nem talált: Ne tedd, úgy-

mond, magadat és Házad Népet végképpen szerentéltlenül: imé én ki-fizetem az adosságodat (melly mintegy 400 forint vólt) erre nekem interes nem kell; hanem tsak hogy bóldogúlhass, mig én élek és te élsz; apródonként fizetgesd-viszsza.

Következő tavasszal, mihelyt az idő ki-nyílt, meg-látogatta Tépét. A' hol egynehány Napokat múltván: mindeneket figyelmetesen szemügyre vett. Templomot, Parochialis és oskola épületeket meg-nézegetett: az Oskolákba Személy szerént el-ment; és a' tanulókat sorról sorra megvizsgálván; nyájas és kegyes le-ereszkedésével, Atyai bölts tanátsával és intéseivel, azokba Maga eránt szeretetet és tiszteletet öntött. A' Tanítókat, a' nevendékeknek, a' Vallásban 's jó erkölcsökben való nevelésére, mind szóval, mind jutalommal, hathatósan búzdította. A' szorgalmatosabb tanulók közzül Húszat, Maga költségén szerzett Arithmeticus Könyvel meg-ajándékozott. Nem külömben a' Hellybeli Predikátort, Fiú és Leány Oskola Tanítóit, Notariust is 2, 3, 4, 6, köből búzával meg-ajándékozta. — Nemes Ferentz hűséges Udvar Birájának, a' néppel való hetsületes és erányos bánásáért, és a' gazdálkodásban esmeretes ügyességéért, mind kész pénzbeli, mind Naturalébeli fizetését két annyira emelte, mint annakelőtte vólt.

Egygyenként is, akárminémű szegények folyamodtak hozzá kérelemmel; tőlök jótéteményjét meg nem vonta. De, hogy az egész Népre közönségesen is kiterjeszthesse jótéteményjét: megörökítette áldott emlékezetét azzal, hogy az egész Tépei Nép számára, egygy betses és drága készületű, toronybeli, fertályos órát — aranyozott Számú, és ki-nyitható tsinos óra táblákkal, maga költségén 1700 Váltó forintokért. a' Debretzeni híres Ora Mester Bauer Antal Úr által,

készítettett. Melly az 1832-d. esztendő Augstus 26-d. Napján bé állittatván a' Toronyba; az ólta mind nekünk, mind maradékinknek, a' mint óhajtjuk századokig, fogja, annak Inqviesére fel mettszett Áldott Tágén Nevet hangoztatni.

Hogy pedig ennek a' drága Óra Szerszámnak annál jobb gondviselése lehessen: a' Maga Majorsági földjéből, mind a' három fordulóban, négy négy köböst ki-szakasztatott, hogy annak jövedelme, míg Ő él, az óra gondviselésére fordittassék.

Mikor Július végén, 1831 a' Cholera ide is közelelt; torkában volt Tépe a' veszedelemnek, az igen közel eső Deretskétől, a' hol sok százak lettek annak áldozatává. Ekkor is, ez az ő Népének véd Angyala, minden hatalmában lévő eszközöket elő-vett a' veszedelem meg-gátolására. Szép jutalmakat ajánlott azoknak, a' kik a' betegek körül hűségesen forgolódnak. A' Hellybeli Tisztjénél, az ő rendeléséből, éjjel nappal készen állottak, ingyen, a' gyógyító szerek. Melly Atyai intézetének, az az áldott következése lett, hogy, jöllehet a' Hellység Népének három negyed részénél több feküdt betegen: mind meg-épült; és ki vévén három rendes nyavalyában meg-hóltakat, a' Cholera kezdetétől Július 24-dik Napjától fogva, November 24-dik Napjáig, nem hogy Cholerás, de más semmi féle halál Tépén nem történt. Mellyen való örömben ez a' Kegyes Atya, azokat, a' kik a' betegek körül hűségesen fáradoztak, a' veszedelem meg szünése után, gazdagon meg-jutalmaztatta.

Azóltá is soha olyan hozzánk jövelele nem volt, mellyben Oskoláinkat meg-látogatni, és a' Nevendékeket külömbkülömbféle jutalmakkal serkenteni elmulatta volna. Közelebb is a' mostani Őszi Közönséges Examen alkalmatosságára, a' szorgalmatos, szegény,

árva de jó igyekezett tanulók számára, előre be-sze-reztetvén a' jutalmakat: A' Fiú oskolabeliek között tizen-hatan, külömbkülömbféle öltözeteket, és tanúságokhoz való könyveket. A' Leányok között ugyan annyin, egygy egygy rőf pántlikát nyertek kegyességéből. Igéretet tévén arról is, hogy a' melly Szülék, gyermekeiket, szegénységük miatt nem taníttathadják: azokért maga teszen eleget.

Egyéberánt is, akár Hegyi szőlőjében, akár mezei munkájában dolgozzanak emberei: reggel pálinkát, délben, estve, egygy egygy jó ital bort, rendszerént szokott adatni. A' honnan nem tartja a' szegény ember az ő szolgálatját robotnak; hanem alig szől, a' mikor mindenik vetelkedve siet akarátját tellyesíteni. Önnön maga szemével látván a' közelebbi nyáron a' Népnek vetélkédését, mellyel két napi munkát, egygy Nap, jó kedvvel el-végezett: tizen-egygy Örut leváगतott, 's mellé egygy hordó bort tétetvén: őket meg-vendégelte. — Tselekedettel tellyesíti ez a' Nemes szílvű Férjfiú azt, a' mi Neki principiuma, és szokott szava: „Az az én életem, úgymond, minél többen bődögül hatnak általam.“ Nem tsuda hát, hogy, mikor mások közönségesen felényit vettek be az idej termésből: ez, az Istennek, mind a' szerűről, mind a' sajtóról dupplán vett áldásival ditsekedhetik.

Mikor most utóljára a' Tekintetes Káptalan részéről Diaetai Ablegatusnak választódván, az Ország-Gyűlésére el-indúlt: úgy távozott el Tépéről, mint a' Jóltévő Nap, napnyúgotra. Sok élelem nélkül lévő szegényeknek tápláltatásokról, sok szűkölködőknek segedelméről rendelést tett, és megadta kéréseiket, a' kik hozzá kérelemmel folyamodtak. Tett több igen szép jól-tévő intézeteket is, mellyek méltó ékességei lettek volna ezen Háládatosság Koszorújának: de, a'

mi sajnálható, ezek, még eddig, meg-bizott Udvari Tisztjének titkaiban maradtak.

Még ezekkel pedig tsak a' háládatos Tepe ditsekedhetik: de vannak sokkal fényesebb tettei is, mint a' Bedői Unitusoknak jó Commoditással készült Parochiája; az ott munkába vett új Templom épülete a' Debretzeni Rom. Catholicusok tornyába 9000 forintért készített 43 Má'sás derék Harang: 's több effélék, mellyeket Görbed és Kis-Ürög lakosai hasonló háládattal emlegetnek.

Az emberi Nemzetnek ezt a' diszét, ki az övének ilyen Jóltévő Napja, az Isten tartsa meg a' késő venségig egészségben, erőben, és érdeméhez illő közönséges tiszteletben.

A' többség mégis győz.

A' Tébolyodottak házát meglátogatták néhány idegenek. A' felvígyázó rendre vezette őket a' szobákba. A' többek között egy boldogtalanra találnak, ki velek egész nyájassággal és olly okosan beszélgetett, hogy az idegenek meg nem foghatták, miért legyen az ott bezárva. Az egyik nem állhatja, kérdi tőle, ugyan mi okon vagyon itten? „Tsekélység“ szölla a' tébolyodott, a' miért ide hoztak 's zárva tartanak, röviden kimondva, tsupa szóvitatás. Én azt állítottam, hogy az egész világ bolond, az egész világ pedig azt erősítette hogy én vagyok örült, 's dictum factum a' többség győzött; mert a' mint mondják, sok lúd disznót győz.

R e j t e t t s z ó.

Négy elsőmön kap az ivó,

Két utóm testedbe buzgó;

Az egészt mond, mester ő,

Kell is ám hozzá erő.

Megfeltés e az 5. számban lévő Rejtett szónak. Paripa.